

TUNELINIS MĄSTYMAS

Jaunius Petraitis

TUNELINIS MASTYMAS

Gyvenimo pasirinkimų romanas

REDAKTORĖ

Daina Žemaitytė

KOREKTORĖS

Aušra Kundrotaitė, Evelina Zenkutė

DIZAINERIS

Zigmantas Butautis

MAKETAVO

Violeta Boskaitė

LEIDYKLOS REDAKTORĖ

Ūla Ambrasaitė

© Jaunius Petraitis, 2026

© Leidykla VAGA, www.leidyklavaga.lt, 2026

Visos teisės saugomos
ISBN 978-5-415-02885-6

Pirmas leidimas

Tiražas
1 500 egz.

Ačiū už magni

Julijai – Jaunius

Turinys

1. PASLĖPSNIUOS	9
2. KABLIUKAS	21
3. KARYS	39
4. FAILAS	47
5. VERTYBĖS	57
6. STOGAS	67
7. RAMYBĖ	80
8. LITERATAS	90
9. PROGRESAS	102
10. SANTYKIAI	109
11. REZOLIUCIJOS	119
12. GINTADIENIS	125
13. BROLIAI IR SESĖS	134
14. TIKĖJIMAS	147
15. ANAPUS	158
16. KAPITALIAI	166
17. PIGIAU IR GREIČIAU	172
18. VISKAS SUSITVARKYS	178
19. FINANSAVIMAS	187
20. TUNELIS	196
21. PASKUTINIS PROJEKTAS	206
22. PASIRINKIMAI	214
23. LIUKS	219
24. ŽIEDAS	228
25. RYŠULĖLIAI	237

1. PASLĖPSNIUOS

*Dubysos paslėpsniuos, apleistame močiutės sodžiu,
Dūlėjo svirnas, o aš vidur jo – – –
Tupėjau.*

*Stebėjau – – –
Kaip byra laikas,
it žirniai pro pirštus ant Lietuva Tėvyne dvelkiančios aslos.
Klausiaus – – –
Kaip šunes loja,
Bet jų aidas niekaip neužpildo svirno tuštumos.*

*Gailėjau...si! Savęs!
Nes tavo šypsena, kurią meldžiau dar pasilikti – – –
Išsisklaidė.
Palikdama tik meldų kuždesį šiaurinio vėjo sukury
Ir vakarą apleistame močiutės sodžiu – – –
Vaisky.*

*Gana tupėt – jau laikas stot ir lipti lauk iš šito svirno!
Vainiką pievoj nusipint iš ilgesio ir – – –
Varnalėšų.
O kas daugiau daryt?
Klampot tolyn Dubysos slėniais ir pakrantėmis
Molingom kaip tava šlaunis.*

*Kurios man niekad taip ir nedavei – – –
Pasižiūrėti.*

*Nes nėr tavęs. Daugiau tu niekad neatsisukai!
Pasmerkdamą mane per amžius likt – – –
Poetu.*

*Kursai lyg paskutinis gyvas vabalas prie žibalinės lempos
Kreivas eiles ant nugaros tau tempia neberasdamas kur – – –
Dėtis.*

*Nėra vilties. Tik amžina naktis.
Žvaigždėm paspringęs – – –
Šulinys.*

*Visi kiti – po du. Po du visi kiti arba po tris.
Tik aš paslėpsniuose Dubysos liksiu vienas kaip – – –*

Kaulėtas pusamžis vyras susimuisto. Akys peršoka ekraną ir laksto po lentynas – ieško paskutinio žodžio. Belieka rasti paskutinį, kad susirimuotų, ir bus baigta.

Kai niekas neklabena cokolinio kabineto rankenos, kai nespirga emeilai, o telefono aparatas užtildytas ir saugiai padėtas į stalčių, rudens muzos eiliuojančiam diplomatui rodo prielankumą. Visa gyvenimo tragedija – į vieną poetinį fondiu. *Jei tokia kaina...*

Autorius nuryja gumulą.

Pirmą kartą Albertui nepavyko – skaudėjo iki kepenų. Antrą kartą irgi nedavė. Atsakė, kad trūksta aktualumo visuomenei. Tačiau šįkart jau negalės. Negalės neduoti Taryba finansavimo jo pirmos poezijos knygos leidybai. Tėvynė, Dubysa, varnalėšos – literatūrinė vertė įcementuota.

Reikia tik žodį paskutinį suieškoti, finalinį akcentą, kad susirimuotų viskas pilnumoj.

Tolesnė autoriaus strategija buvo nuodugniai apgalvota: išsiųsti eilėraščių į „Tikrąją literatą“ – kad spėtų rudenį išspausdinti. O prieš tai dar parašyti Vergilijui Švobai, buvusiam studijų laikų draugui, nūdien dideliame banginiui lietuvių poezijos lauke, kad suraitytų tam pačiam žurnalo numerį recenziją. Tada, prisegus literatų bendruomenėje labiausiai vertinamo leidinio iškarpas, bus galima vėl teikti paraišką Tarybai. Tik ar sutiks Virgis pagelbėti su recenzija? Gal jam dienos pietus pasiūlyt *Senatorių kolonosę*? Gal net firminį kepsnį – tą, kur pastato kijeivą vertikaliai ir užmauna griežinį ananaso? *Techninis klausimas, čia tik techninis, lyginant su paskutiniu eilėraščio žodžiu.*

Operatyvines mintis pertraukia stuksenimas į duris. Albertas atpažįsta Vismanto taktą. Pastaruoju metu, be jo, nelabai kas čia daugiau užsuka. Arba Vismis, departamentui priskirtas praktikantas, arba ta tuštutė ministerės patarėja. *Vaikai, juk abu praktiškai vaikai...*

– Prašau!

– Atleiskite, nenoriu tarp darbų trukdyti, tik pagalvoju...

– Pagalvojai? Oho! – Albertas užverčia eiles, rankos mostu kviečia prisėsti. Ekrane išskleidžia Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainės polapį *Globali Lietuva*. Čia – jojo Failas, čia – jojo dominija. Vadovas atsigręžia į pavaldinį.

Vismantas drąsinasi sakyti. Bet kažko delsia, laiko naujieną po šonkauliais.

– Nu?

– Tai... Tik norėjau... Su Migle šiandien valgykloj susidūrėm. Visai netyčia. Ir ji prasitarė...

– Aha. Reiškiasi, pati ateit ir į akis man pasakyti bijo... Reiškiasi, neduos?

Dar neišgirdo Albertas atsakymo, o gomury – šleikštulys.

– Neduos, – purto galvą praktikantas.

Diplomatas suprunksčia ir pakabina akis į lentynas. Segtuvų skaičius auga, auga, o Globalios Lietuvos departamentas iki šiolei – vis dar iš dviejų: Alberto ir jo vadovaujamo Vismio.

– Ministrė Miglei pasakiusi, kad geriau iš išorės pagalbą. O viduje jūsų su manim kol kas užtenka. Sakė, kad vietoje papildomo etato bus geriau išorininkus – tikrus profus samdyt. Kad tada įvyks outside the box. Kad prasivėdinti. Šitaip sakė, – gauda kvapą guosdamas vadovą.

Albertas nepanašus į paguostą. *Prasivėdinti...*

Praktikantui nejauku, jis skuba sklaidyti tylą:

– Čia viskas tik dėl matomumo. Sakė, kad šiaip tai viską ji supranta. Kad supranta ne tik ji, kaip ministrės patarėja, bet ir kad pati ministrė įsivaizduoja, kiek daug darbo įdedame. Ypač jūs personaliai. Tik sako, kad kažkaip tai nesimato. O šiais laikais svarbu, kad matytųsi. Tai matomai dėl to ir siūlo išorinius. Tik dėl matomumo.

Taktaktaktak, Alberto pirštai per stalą. Jis sumoja, kad Vismis dėl šitų patyčių nekaltas. *Niekuo dėtas vištukas...*

– Kaip jau esu sakęs – įlipai į nekvepiantį Failą, Vismantai. Bet jei kada nors išlipsi, jau niekas tau nebus baisu. O dabar eik. Kapstysimės. Su išoriniais ar be.

Likęs vienas, diplomatas grąžina Wordo langą, kuriame šviečia veik užbaigtas svarbiausias jo būsimos poezijos knygos kūrinys.

Autorius susimąsto.

Jei ne saldžiai nuodingos akimirkos rikiuojant eilutes, dar nežinia, kaip viskas būtų susiklostę. Turbūt būtų tės-
kęs atsistatydinimą ir perėjęs ten, kur nuovoka, pareigin-
gumas, galų gale – atsakomybės jausmas vertinami daug
labiau. Į kanceliariją arba į priežiūros tarnybą. O gal išvis
į verslą – vadovauti privačiam departamentui. Bet kažkas
Albertą vis dar sustabdo.

Mat juos šunes, tuos išorinius. Dabar svarbiausia – pa-
skutinis žodis „Dubysos paslėpsniams“, laiškas Švobai ir
paraiška Tarybai. Visa kita – dulkės juodojo skylėj.

Taktaktaktak, pirštai per stalą. Tai koks tas paskutinis
žodis??? Albertas atsigręžia į langą. Tik ar galima šitą stik-
lo inkliuzą prie lubų vadinti langu? *Prasivėdinti...* Liukas
cokolinio kabineto palubėj – be rankenos, o per jį lauke
tematyti praeivių batai. Trypia eidami pro šalį – batai, ba-
tai, batai... Batai tau, Albertai. Batai tavo valstybei, kuriai
milijoninė išeivių diaspora rūpi tiek, kad kabineto varsto-
mu langu Failo vadovui išrūpint neišeina. Atseit laikinai,
atseit tik kol vyksta pastato remontai... Kitiems – renova-
cijos, ergonominės kėdės, keičiamo aukščio stalai ir nauji
telefonai. Komandiruotės į Ispaniją, Italiją, Braziliją ir
Ameriką. O tau, Albertai? O kas lieka tau?

Diplomatas pasikrapšto ausį.

Visi kiti – po du. Po du visi kiti arba po tris.

Tik aš paslėpsniuose Dubysos liksiu vienas kaip – – –

Ne, jam nepasivaideno – kabinete ką tik suvirpėjo
šviesa. Ir lyg iš viršaus kas būtų cyptelėjęs? Kaulėti pirštai

tykiai, kad niekur neišplasnotų, taktaktaktak per klaviatūrą:

č i u r l y s .

Ctrl+S, Ctrl+S, Ctrl+S.

Eilėraščio autorius nuryja seiles ir sustingęs žiūri į monitorių. Krūtinėje plazda kažkas, bet jis iš visų jėgų galynejasi, neleisdamas prasiveržti į viršų.

O juk galėjo viskas susiklostyt ir kitaip. Visai kitaip...

Šaltis perbėga per kūną, lyg ant galvos būtų išverstas kibiras vandens. Albertas nusipurto, virš posmų didžiosiomis užrašo DUBYSOS PASLĖPSNIAI ir skuba dėlioti laišką Vergilijui Švobai.

Paskutinis vasaros sekmadienis Kairėnuose. Oranžinis kamuolys, pagrigęs ant pušų viršūnių, pamažu išsileidžia. Apie tokius vakarus ir svajojo marketingistas Gojus, kai su žmona Milda prie miško statėsi namą. Išbandymų buvę iki kaklo: užsirovė ant tokio rangovo, kad išeitų neblogas romanas. Bet galiausiai vis tik kažką pasistatė, uždarydamas svarbų, gal net svarbiausią savo gyvenimo etapą. Aferistas Donatas turbūt jau kalėjime, o Gojui belieka mėgautis: kepti burgerius, pasakoti draugams, kaip gražiai viskas sukrito į savo vietas. Šeimininkas uždaro vartelius iš lauko pusės, palikdamas visą sukaupią kapitalą – dukrą, žmoną, katę, namą su penkiom pušim ir neseniai įsigytą subariką – segmentine tvora apjuostame sklype. Bandys pasivaikščioti. Arba pabėgioti. Nuspręs pakeliui.

Nuostabi nauja gyvenvietė. Ir viskas aplink – tik gėryn. Šalimais dygsta prašmatnūs namai. Kiemuose – poršai, teslos, leksusai. Sklinda gandas, kad tolimajame kampe, kur ant pušų primontuotos kameros, vieni keistuoliai planuoja aikštelę sraigtasparniui. Gojaus kieme ne tik garažo, bet ir stoginės dar nėra, tačiau jis džiaugiasi už kaimynus. Čia išvis stebuklas, kad jam, humanitarui, pavyko įsiterpti šitokioj solidžioj kaimynystėj – tarp normalių verslininkų ir rimtų žmonių, dirbančių tikrus darbus.

Pasigrožėti savo gyvenimais į lauką lenda ir kiti laimingieji. Gojus žingsniuoja naujai suklotu gyvenvietės šaligatviu, linksi kaimynams, o kartais ir persimeta mandagumo frazėm.

– Bet tai kokie sodrūs pušynai, ir kvepia viskas!
 – Kosmosas, visai kitas jausmas nei bute.
 – Be klausimų, juk net ir miegas kitoks šitokioj ramybėj.
 Pokalbių temos – jau trečius metus tos pačios.
 – Mes užvakar matėm dvi stirnas, va čia prabėgo.
 – O su manim praeitą vakarą pasisveikino briedis.
 Žiūriu, cina sau per perėją, atsisuka va taip va, maždaug –
 labas!

– O kukutis pas jus yra į kiemą atskridęs?
 – Žmona matė, aš neatkreipiau dėmesio.
 – Labai gražus paukštis.
 – Aha. Bet o kaip jums gervės? Varau čia kažkada miške dviračiu, žiūriu, bėga prieky toks kaip struciukas.

– Mhm. Nu čia visko galima prisižiūrėt. Galėtų tik žolė tarp trinkelų neželti. Per mažai atsijų į tarpus pripylė.

– Ai, svarbu kelią suasfaltavo. Primesk, kiek vertę pakėlė...

– Kyla, kyla vertė. Gal matėt skelbimą, tie, kur prie upelio su dviaukščiu, milijono užsiprašė!

Keista Gojui, kad vieni naujakuriai, vos pasistatę namą, taip greitai nusprendė parduoti. Nes ką tu, žmogau, rasi geriau už šitokią gyvenvietę? Iš visų pusių – brandūs miškai. Gaivus oras, įrengtas gatvės apšvietimas, miesto vanduo... Ir nuotekos miesto – juk irgi kelia turto vertę?

– Kelia, dar ir kaip! Tik koks skirtumas ta vertė, – tęsia Gojaus kaimynas. Gal dešimt metų vyresnis, jo pašonėje tykina belgų aviganis. – Juk gyvenimui stataisi, o ne pardavimui. Ko dar norėti šičia pasistačius? Aš tai čia jau ir liksiu iki galo.

Gojus linksi, atsimojuoja ir pėduoja link miško. Mąsto, kiek dar ratų aplink gyvenvietę spės kaimynas apsukti iki to galo. Ir kiek dar spės iki to galo pakeisti šunų. Turėtų būti nesunku suskaičiuoti. Nes kur tu dingsi? Nes ko dar čia norėti šitokioj gyvenvietėj? Ir išvis – ko dar norėti vyru, kai jau pasistato?

Ar dar yra ko?

Šaligatvis baigiasi. Gojus lenda po pušų laja miško vidun. Oranžinio kamuolio jau nematyti, vien besiniaukianti žalia aplinkui. Prieš akis – siauras takas. Kojos nenustygsta vietoje, pačios kilnoja ir įsibėgėja. Taip lengva, gera ir dažniau nei įprastai norisi daryti pagreitėjimus. Gojus nestabdo ir nesisukioja atgal. Šį vakarą turbūt nubėgtų iki pat Astravo, jei taip visą laiką tiesiai šia kryptim, o gal ir dar toliau? Nes norisi nubėgti iki galo. Ir pamatyti, kas už to galo laukia.

Miškas užtemęs. Žalią keičia juoda, pušys stebi ir laukia, kas bus, net šaltiniai pritilo ir paukščių balsų

nebelikę – visi sutarę saugoti nuo Gojaus paslaptį. Bėgikas jau vos įžiūri taką ir girdi tik savo kvėpavimą. Bet jis nelinkęs lengvai pasiduoti ir nė neplanuoja sustoti. Čia dar tikrai ne pabaiga, šaudo Gojaus mintys, aš prieštarauju!

Po akimirkos dešinė pėda praneša smegenims, kad batas trina pirštą. Smegenys dar spyriojasi ir liepia tęsti. Gojus nubėga keliasdešimt metrų. Tada dar keliasdešimt. Bet skausmas toliau auga, tampa nepakeliamas ir priverčia suktis atgal.

Grįžęs namo, bėgikas užsitaisto baltymų kokteilį ir susiruošia naujai darbo savaitei. Į lovą krenta kaip priklausos – dešimtą. Tik miegas visai neima. To klausimo taip ir nepavyko ši vakarą išprakaituoti – toliau tankina širdies ritmą. Ko dar norėti šitame etape? Ko reikia norėti vyrui, sukūrusiam šeimą, pasistačiusiam namą... ir paėmusiam banko paskolą?

– Davai dabar konkrėčiai pakalbam. Nes blem tau čia nei lean, nei kaizen nieko neišspręs. Aš išvis negalvojau, kad tokių eksponatų dar būna.

– Ta prasme? Kažkokių problemų matai?

– Nu blem... Net nežinau, kaip čia mandagiai. Jūs kažkokie... Jūs kažkokie priklausomi nuo darbo rezultatų! Taip neveikia dalykai versle normaliam. Taip nesidaro.

– Nesuprantu.

– Į savo klientus pasižiūrėk. Ir suprasi.

– Kas blogai su klientais?

Kostiumuotas svečias tampo arbatos maišiuką puodely, tada nusausina į kraštą ir išmetęs į šiukšliadėžę pakelia akis į eksponatą.

– Valstybės nematau. Vien privatininkai pas tave. Tu blem visiškai netiki Lietuva.

– Lietuva?

– Jei nenori būti bambukas, turi atsigręžt į valstybę.

Pirmadienio rytą Gojaus biure vyksta strateginė diskusija. Mentorius vardu Jonas Smidras marketingistui bando išaiškinti pagrindinius verslo dėsnius. Gojus šiek tiek pažįsta Džonį. Čia toks draugo draugelis, su kuriuo likimas retsykais suveda švęsti gimtadienių. Studijų laikais buvo eilinis gavrikas: papuvusia audine važinėjo po Lietuvą ir prižiūrėjo degalinių kavos aparatus, o laisvalaikiu skelbė kovą korporacijoms, todėl filmus žiūrėjo tik per *filmai.in*.

Bet per pastaruosius kelerius metus reikalai kažkaip apsidvertė. Dabar prieš marketingistą sėdėjo pirmarūšis verslo konsultantas: įsikūręs Konstitucijos prospekte, kažką aiškina visiems apie valstybės ir ES paramą. Žodžiu, prasimušė bičas – Jonas prasimušė į Džonį, ir ką tu jam? Atlošti pečiai, nugalėtojo šypsena... Velnias tas Džonis, velnias kaip turi būt, bet užtat draugiškas, pozityvus ir išvis – nereikia tų velnių demonizuoti.

Per praėjusį draugo gimtadienį Gojus Džoniui užsiminęs apie savo naujus namus gyvenvietėje prie Kairėnų. O šis prisitarė kaip tik ieškąs sklypo investicijai, nes *kažkur reik pinigų įžemint*. Atsidėkodamas už suvedimą su sklypų vystytoju, Džonis pasisiūlė suteikti nemokamų verslo auginimo konsultacijų. Augimas yra svarbus daiktas, kai kabo banko paskola, – Gojus sutiko priimti pagalbą.

– Blemba, nežinau, ten biurokratija. Visokios anketos, procedūros... Be to, nu trūksta pažinčių. Ne mano sritis... Ir net nežinau, ar būtų faina, – teisinasi eksponatas.

– Nefaina su tais, kuriems svarbu iki metų galo suspėti išleisti šaibas? Gojau, tu geras bičas ir viską... nu bet blet! Taip neveikia dalykai. Verslas turi maitintis. Tam ir yra valstybiniai užsakymai, paramos programos... O tu čia kaip laukinis – vieną dieną kažką susimedžioji, kitą jau neturėsi ką ēsti.

Gojus susigėdęs tyli ir nežino, kaip atsišaudyti.

– Ką, tau blem sunku projektą parašyti? – toliau barasi svečias. – Valstybė duoda ir neprašo atgal!

– Bet juk prašo, Džoni. Tose programose – tūkstantis sąlygų, kad reikia augti tiek ir tiek, pasiekti tą ir aną, po to rašyt ataskaitas, – kaista Gojaus žandai. – O su viešaisiais irgi, nu pats žinai, kad ten taip paprastai nebūna. Nemoku...

– Tai draugauk su tais, kurie moka. O dėl augimo – čia jau tavo pasirinkimas, kaip išleisti pinigus. Valstybė atlaidi. Kai šaibos baigiasi, galima dalyvaut iš naujo. Programose...

– Gerai, sakykim, dabar nusprendžiu prašyti kokios nors paramos. Ką mano profilio įmonei galima gaut?

– Nu blem, nu pradžiai bent keliasdešimt štukų. Ant šiupininės.

– Bet už ką?

– O tau yra skirtumas?

Džonis pristatė kelias galimybes diletantams. Pavyzdžiui, verslo skaitmeninimo paramos programą, nu kur pasiimi pinigus už naują svetainę. Taip pat programą produkto dizaino tobulinimui, ypač, jei pavyktų pritempti kažką su tvarumu. O jei jau visai idėjų badas ir nieko

nesinori daryt, pridūrė, galima išsikepti naują brandbooką. Šitas gultų po dizaino inovacijų eksportui eilute.

– Tai atimk mano komisą, vis tiek kažkas lieka. Tik aišku, mieločius čia. Tau reik ir užsakymų normalių. Iš valstybės. Susikurti pasyvių pajamų srautą.

Gojui sunku ginčytis. Peržvelgęs kelerių metų sąskaitas, marketingistas priverstas pripažinti, kad jo pajamos tikrai per daug priklausomos nuo įdedamo darbo rezultatų. Pastaraisiais metais du jo svarbiausi klientai buvo stipraus alkoholio gamintojas ir vienaaragis startuolis, kuriantis vagidevaisyus – intymumo prietaisus suaugusiems. Viskas gerai, kol šitiems sekasi. Bet jei tik žmonės pradės mažiau gerti ir nustos pirkti dirbtines vaginas, Gojaus komisui ir mėnesio apyvartai – amen. O va su valdiškais užsakymais – kita kalba. Jis pamena, kaip kadais tekę turėti reikalų su vienais sveikatingumo srityje. *Reklamaukite taip, kad niekas neateitų į svetainę ir nerašytų laiškų. Krūviai ir taip dideli. Neturim etatų. Svarbiausia – suspėti išleisti pinigus, kad kitąmet nenukirptų asignavimų.*

– Ačiū, Džoni. Parodei dramblį kambary.

– Tai va. Tu šiaip fainas bičas ir viską, o jei ir darbus kažkokius atliekat, tai čia blem nieko tame blogo. Bet ką aš tau noriu pasakyt, kad viešasis sektorius – ne koks baubas, – mentorius stojasi ir atsisveikindamas plekšnoja Gojui per petį. – Aš net porą bebrukų iš tų komisijų pasiėmiau. Maniškiai žinos, ką ten parašyt.

Išlydėdamas svečią, Gojus pažadėjo atsigręžti į valstybę. O Džonis pasisiūlė kažkada užsukti į svečius – kai važiuos pro šalį apžiūrėti sklypų.

2. KABLIUKAS

*Dubysą gavau. Anot manęs, galime susėsti kad ir šiandien
ten pat kur visada.*

*Su geriausiais linkėjimais,
Šv. V.*

Taktaktaktak, pirštai per stalą. Rytinis Virgio atsakymas iš pirmo žvilgsnio atrodė trumpas, gal net žeidžiančiai trumpas. Bet dar kartą įdėmiai perskaičius palinkėjimą, kuriuo buvęs studijų laikų draugas užbaigė laišką, Albertui neliko abejonių: Dubysa Virgį užkabino. Užkabino taip stipriai, kad anas net neiškentė ir pasiūlė susitikti šiandien pat. Taktaktaktak.

Turbūt norės Virgis ir pats kažkiek naudos išspaust. Kaip nors parodyt visai literatų bendruomenei, kad čia jis pirmas Albertą atradęs. Tiek to, negaila Švobai. Bet turės mandrai suraityt reviu ir pasirūpinti, kad „Tikrasis literatas“ kuo greičiau atspausdintų Dubysą.

Diplomatas pasitaiso kaklaraištį. *Čia yra point of no return*, praeitą savaitę sakė viceministerė Jūratė, kai buvo tvirtinamas naujas ministerijos PowerPointo šablonas tamsiai mėlynu gradientu. Dabar, artėjant susitikimui su Virgiu, Albertas išgyvena tikrąją šios frazės reikšmę. Kai tave dusina URMo cokolyje, o tu vieną dieną – op ir išleidi eilėraščių knygą, kitą – op ir gauni Metų poeto

titulą, op – dalini interviu žurnalams, radijui, televizijai ir rimtai beldiesi link Nacionalinės premijos. Labai rimtai aukštytyn – op – kad ir palaipsniui! Ir ką ministrė darys tada? Kaip pasiteisins, kodėl jį šitiek metų laiko Vaižganto gatvėj ir neišsiunčia į ambasadą? Pasikeis net ir požiūris į pačią Globalią Lietuvą, kai pradės diasporos iš Čikagos ir Melburno Albertą kvieštis pas save – gyvoms „Dubysos paslėpsnių“ deklamacijoms.

Bet viskas prasideda nuo Švobos. Albertas pasižiūri pro langelį. Tada į laikrodį – 10 valandų ir 17 minučių. Jau gal bus galima pamažu ir pietums ruoštis? Nes eiti nemažai iki *Senatorių kolonų*. Galės pakeliui apgalvoti pamatines pokalbio tezes.

Albertas velkasi juodą paltą, čiumpa į rankas odinį portfelį. Ne, portfelio draugui literatui geriau nerodyt. Padedą atgal, užrakina kabinetą iš lauko pusės, tris kartus paklabena įsitikinti, ar pavyko. Tada tykia, bet spėriai nutipena koridorium link šoninio išėjimo durų, vengdamas susidūrimų su kolegomis.

Lauke – auksinė priešpietė. Kojos lengvos, pačios kilnojasi, net reikia sykais save pristabdyti. Kaulėtas vyriškas godžiai traukia į plaučius nepiktą rugsėjo vėjelį ir žengia Vilniaus gatvėmis pasitikti lemties.

Tačiau tai, kas turėjo tapti kolegiskais abipusės simpatijos ir kūrybinės bičiulystės pietumis, gali virsti dar viena išbandymų banga. *Dar viena išbandymų banga*, už gero pusvalandžio jau siurbdamas garuojančią sriubą, mintija Albertas. Jis stebi ir susikaupęs bando iššifruoti priešais įsitaisiusio Vergilijaus veido grimasas, ritmingus žandenų krutesius ir paslaptinę šnopavimą, išduodantį, kad šiame kultūrinia-me susidūrimo nebus viskas taip paprasta ir elementaru.

– Dabartės taip. Aš šitaip lengva ranka negaliu, Albiuk. Suprask mane. Mano vardas neleidžia. Visgi turiu šią tokį vardą, ar nemanai? – Vergilijus išmaišo grietinę šiupininę ir dar kartą sriūbteli. – Mane patį tas mano vardo svoris kartais, sakyčiau, net slegia. Slegia net.

Švoba pasitaiso sėdmenis, suoliukai čia nėra labai patogūs *Senatorių kolonose*, kažkada jau anksčiau Albertui šitai buvo prasaręs.

– Bet ar nėra taip, kad būtent tavo vardas ir leidžia? Kiek daugiau Lietuvoj tokių kaip tu? Juk tu ir sprendi, kas galima, kas ne. Tu – mūsų visų autoritetas, šviesulys nacionalinės kultūros, – Albertas žinojo, kur dėti akcentus.

Bet Vergilijus toliau tik sriūbčioja, sriūbčioja ir ne-skuba reaguoti. Galop stabteli ir siekdamas druskinės prabyla:

– Yra racijos tame, ką sakai. Bet net jei sutikčiau, turėtų praeiti laiko. Negalima tame pačiame numeryje ir eilėraščių spausdinti, ir iškart jo recenziją. Palei mane tau išvis būtų geriau išskaidyti. Dubysą spausdinkis kokiam nors „Šiaurės lituaniste“, o recenziją po poros mėnesių – „Literatų baruose“. Organiškiau tada bus. Bus organiškiau.

Albertas apsimeta neįsižeidęs. Bet ilgametė diplomato patirtis kužda laiku brėžti raudonas linijas.

– Nejuokauk, Virgi. Pats supranti, kad čia – nepalyginami dalykai. „Tikrasis literatas“ arba nieko! Nejau tu manai, kad netraukiu iki tikrojo?

Vergilijus Švoba – čept čept – tik sriūbčioja toliau ir neatsako. Albertas, nesulaukdamas reakcijos, pasilenkia į priekį ir pašnibždom užduoda esminį klausimą:

– Bet juk skaitei „Dubysos paslėpsnius“? Virgi, nejau nepajautei? To tikrumo?

Švobos šaukštas jau nepakabina skysčio iš apačios. Lietuvių poezijos banginis jį pasideda į šalį. Paima du-benėlį dviem rankom ir susipila sriubos likučius vienu užsivertimu. Pasivalo lūpas servetėle. Atsilošdamas perbraukia ranka per savo juodus plaukus. Albertas nežino, ar anas juos dažo, ar šiaip išlieka nepražilę, bet labai jau tankūs ir žvilgantys juodi plaukai – buvusiam kursioiui truputį pavydu.

Virgis pasitaiso ant suoliuko. Mąsto, aiškiai mąsto, ką čia atsakyti. Įsiziūri pašnekovui į akis, meldžiančias palaiminimo. Bet neskuba jo suteikti. Tik toliau garsiai šnopuoja.

Albertas neišturi:

– Čia dėl to, kad dirbu ministerijoje, tiesa? Tu tikrai manai, kad diplomatas nebegali būt ir literatas... Jei tau rodosi, kad gyvenimas man susiklostė ir dėl to negaliu rašyti eilių, tai, žinok, tu du kartus klysti!

Vergilijus purto galvą, lyg čia dar būtų ko nesuprasti. Albertas tęsia užkaitęs:

– Ar žinojai, kad mano kabinetas net lango normalaus neturi? Va tokį tik liuką nevarstomą, – rodo rankomis įstrižainę. – Virgi, ko tau dar manyje trūksta iki tikrojo? Kad švarko nenešiočiau? Galiu nusivilkt. Bet juk mes ne apie formą! Mes apie turinį turim šnekėt. Apie lietuvių kultūrą ir poeziją. Apie Dubysą. Ir apie čiurlį.

Pašnekovas atsikrenkščia. Akivaizdžiai nežino, kaip čia pradėti.

– Kalbant apie formą, tai, nu žinokis, dabartės pasikeitė laikai, Albiuk. Dažniau dabartės spausdina tokius, kur nesirimuoja. Net finansavimą lengviau gaut, kai nesirimuoja. Lipa per galvas nauja karta, Albiuk, nesupaisysi, jiems kitaip viskas žiūrisi.

– Bet tai, Virgi, apie ką mes kalbam?! Ar ne apie poeziją? – pasipiktinęs Albertas.

– Tai taip, taip. Tai aš tave suprantu pilnai. Pilnai suprantu. Juk ir pats anksčiau rimuodavau. Bet dabartės pasakysiu kai ką žymiai svarbiaus. Albiuk, tu mane pažįsti. Aš mėgstu atvirai. Atvirai aš, nes mano vardo svoris mane slegia ir kitaip net neleistų.

– Kas? Sakyk tiesiai.

Švoba pasisuka prie savojo polietileninio maišelio, pakabinto ant suolelio atkaltės. Ištraukia atspausdintus „Dubysos paslėpsnius“. Albertas jau iš tolo mato lapo apačioj raudoną klaustuką... prie čiurlio?

– Dabartės taip. Tu turi jautrią sielą, mano bičiuli. Su „Dubysos paslėpsniais“ tikrai kažką užkabini. Kaip rašiau savo premijinės poezijos rinktinės „Nusivylimų ryšulėliai“ įvade, visi mes, žmonės, esame tarytumei...

– ... nusivylimų ryšulėliai, aha, šitą žinau! Bet prie ko čia mano Duby...

– Neskubink, Albiuk, – nutraukia studijų laikų draugas. – Dabartės taip. Teisingai. Palei mane visi mes, žmonės, esame tarytumei nusivylimų ryšulėliai, šitaip rašiau. Ir manau, kad tu nuo šitos mano premisos su savo Paslėpsniais pamažėle atsispiri ir tik kitais žodžiais pakar-toji. Iš esmės tavo poezija atrajoja, ką jau seniai Lietuvos kultūriniam lauke esu įtvirtinęs, jeigut taip galima išsi-reikšti. Tai čia, anot manęs, yra didžiausia tavo „Dubysos paslėpsnių“ stiprybė.

Albertas nelabai patenkintas šiuo Vergilijaus komplimentu. Jei visi žmonės – nusivylimų ryšulėliai, Švoba jam ima rodytis kaip didelis nupezęs nusivylimo ryšulys.

– Bet?! Sakyk, kur tavo bet, Virgi!

– Neskubėk, Albiuk. Tu paklausyk iki galo, jei nori kažką šiame lauke... Turi išmokyti girdėti tuos, kurie jau turi šią tokį vardą. O aš lyg tokį kuklų užsitarnavau, kaip manai? Tai va. Dabartės taip. Šiaip pas tave viskas lyg ir tvarkingai. Yra varnalėšos, yra asla ir močiutės sodžius su vaisiu vakaru. Viską tu gramatnai dėlioji ir į tinkamą pusę. Taigis, aš manau, kad šįkart jau tikrai beladies linkui tikrųjų. Ir turi dabartės neblogus šansus gauti finansavimą leidybai, jei teiksi Tarybai paraišką.

Būtent. Būtent! Sunku tvardyti Albertui. Tai kas šitam negerai? Kokią nesąmonę tas Švoba išsitrauks?

– Bet yra vienas dalykas...

– Vienas?

– Vienas, bet lemtingas.

– Lemtingas?

– Man užkliuvo. Manau, kad užklius ir kitiems.

Albertas nuleidžia akis į Švobos raudoną klausuką atspausdintam lape.

– Mano drauge, tu truputį per minkštas. Nuoširdžiai sakau, kaip turintis šią tokį vardą šitame nelengvame lauke. Tai va. Labai persiskaito Paspilpsniuose, kad to minkštumo tavyje yra mažumėlę per daug.

Albertas nuryja seiles. Per minkštas. Globalios Lietuvos departamento vadovas Vergilijui Švobai per minkštas. Šitam minkštašikniui. Šitam eiliuojančiam sėdmaišiui.

– Ką turi omeny? – lūžinėja balsas, taip jautriai ir netikėtai anas jam kirto.

– Dabartės neįsisižieisk. Aš manau, kad pats eilėraštinis būtų gana savistovus ir neblogas – tokia klasikinė lietuviška aimana. Bet jam labai trūksta... Trūksta... Vyriškumo. Jei tau mano vardas poezijos lauke kažką reiškia, išgirsk.

Vienoje vietoje jau buvai beveik įtikinęs. Va: *Gana tu-pėt – jau laikas stot ir lipti lauk iš šito svirno!* Čia jau savistovu, čia jau bukvaliai yra ką kramtyt. Bet kodėl tuomet užbaigi viską su čiurliu? Anot manęs, tas paskutinis žodis atidengia tam tikrą tavo umliautumą, poetinio testosterone deficitą, jeigut taip galima išsireikšti. Tas čiurlys.

Albertas nežino, kaip pasiteisinti.

– O kaip užbaigtum tu?

– Žiūrėk, kaip ten tu sakai:

Visi kiti – po du. Po du visi kiti arba po tris.

Tik aš paslėpsniuose Dubysos liksiu vienas kaip – –

Man tai čia akivaizdu, koks tatai turi būti žodis. O tau ne? Gal dėl to, kad esu šiame lauke visą gyvenimą ir ta pajauta mane lyg savaime užpuola. Savaime lyg. Bet man tai čia viskas aišku kaip dieną. Nebūk čiurlys, Albiuk. Būk karys. Tu gali būti karys, net jei ir pasmerk-tas savo vienatvei. Nepasiduok, brolau. Tada ir likimas tau nusilenks, – smogia Vergilijus, nustebindamas studijų laikų draugą. – Jei sutinki su šia mano remarka, gal net ir parašyčiau kažką apie tavo Dubysą į „Tikrąjį literatą“.

Alberto veide – nepasitikėjimas. Visu kūnu jis jaučia dar vieną point of no return.

– Ar tu tuo tikras? Apie karį... Kažkaip maniau, kad čiurlys labiau atitinka mano...

– Albiuk, čiurlys yra falšas. Grynas falšas – bet kuris tikrasis literatas tau šitai patvirtintų. Ir Magnolija tatai patvirtintų. Žinau, kad jos neužmiršai. O ji šiomet gali ir komisijoje būti. – Virgis varsto akimis buvusio studijų draugo veidą, ką tik išmuštą raudonų dėmių. – Albiuk, aš manau, kad tu gali būti daugiau nei čiurlys – visame

kame. Keisk šitą žodį, jei tau mano vardas kažką reiškia, ir bus savistovus eilėraštis.

Diplomatas klausosi ir jaukinasi svetimkūnį. Karys? Virgio požiūriu – taip. O Virgio nuomonė šiame lauke – ne ta, kurią būtų galima ignoruoti. Kas jis toks, kad galėtų prieštarauti Švobai, žmogui su šitokiu svoriu Lietuvos kultūros lauke?

– Nežinau net kaip... atsidėkoti. Tai, ką čia pasakei, gali turėti toli siekiančių padarinių. Ir verčia daug ką permąstyti. Juk taip pagalvojus... Visą gyvenimą kovojau su savim. Bandžiau užgniaužti, tartum susimenkinti, nuslėpti nuo savęs. O matai – vis tiek išlenda... Bet jeigu aš karys, tu tuomet – mano ginklo brolis. Ginklo brolis, Virgi, jei parašysi recenziją į „Tikrąją literatą“ šį rudenį. Nes kitaip nespėsiu prikabinti recenzijos prie savo paraiškos Tarybai.

Linksi Švoba, linksi savimi patenkintas. Tik čia pat priduria:

– Bet yra viena kliauja... – Vergilijus norėtų tęsti, bet padavėja atneša Senatorių kepsnį. Augindamas Alberto nekantrybę, jis padaro pauzę, kad pargriautų vertikaliai pastatytą kijevą. Paskerdęs peiliu, sumaišo išbėgusį skystį su bulvių koše, paragauja, tada grįžta prie temos. – Kliauja ta, kad mažina perpus tiražą. „Tikrasis literatas“. Iš redakcijos girdėjau, kad nusprendė stipriau išsigryninti savo tikrąjį skaitytoją. Atsiriboti nuo falšyvv.

– Tuo labiau. Tuo labiau noriu būtent čia. Ir kad tavo reviu būtent čia atsidurtų. Man svarbiausia, kad matytų tikrieji! – Albertas įsijautęs, jo kepsnys, dar neprakąstas, šąla.

– Bet, supranti, mažina ne tik tiražą, bet ir honorarą už recenzijas. Anksčiau mokėjo po šešiasdešimt, dabar po

trisdešimt. Tokis jausmas, kad tikriesiems valgyti nereikia, tik skaityt ir rašyt...

Taktaktaktak, Alberto pirštai per stalą.

– Nežinau, ar paguosiu, bet visur taip, Virgi. Ne tik literatūroje, bet ir diplomatijoje, žinok. Tą patiriu kiekvieną dieną. Šitai valstybei vis mažiau rūpi tai, kas tikra. Nerūpi valstybei.

– Nerūpi, – kremta ananaso griežinį susikrimtęs Vergilijus Švoba.

Tarp pietautojų stoja nejauki tyla, kurios Virgis net neketina nutraukti. Vietoje to doroja ką tik parsigriautą antrą senatorišką kijevą, laukdamas buvusio kursioکو ējimo. Albertas, būdamas įgudęs diplomatas, netrunka susiprasti. Ir čia tikrai – ne tragedija, o tik techninis klausimas. *Tik techninis, lyginant su paskutiniu „Dubysos paslėpsnių“ žodžiu.*

Jis nedvejoja:

– Du.

– Du?

– Dienos pietūs. Šitie – į priekį. Ir tada susitinkam po, kai jau išspausdins Dubysą su tavo reviu. Dienos sriuba, Senatorių kepsnys, kompotas. Nuo manęs. Ir dar desertas.

Vergilijus kramto ir užsigeria, kramto ir užsigeria. Šypteli.

– Tai reiškias, susitiksime kažkurį tais ketvirtadienį. Nes tik ketvirtadieniais čenais būna šiupininė, nes aš ryžinių ir visokių ten pomidorinių tai net nevalgau, net ir nevalgau, žinok, nes nėra ten ką kramtyt, – atsilošia ir pasitaiso sėdmenis ant suoliuko. – Viskas šiaip čia juokai, Albiuk, tu pats supranti, čia yra baika. Manęs visa ta materialinė kakofonija jau seniai nebejaudina. Man

svarbiausia, kad tu patikėtum pats savimi. Anot manęs, tu tikrai turi potencijos būti tikrasis. Ir karys, ir diplomatas, o gal ir literatas. Tik kolei nefinansavo Taryba tavo knygos, sunku tau prasimušti... Bet aš pasistengsiu padėti, turėdamas šią tokį vardą. Nesu visagalis, bet mano vardas gal mažumėlę pasvers dalykus tavo naudai.

– Ačiū, Virgi. Kad žinotum... – Albertui sunku baigti sakinį, jo delnai susiliečia maldai, širdį užlieja dėkingumas. Visgi Švoba yra grynuolis. Tikras poezijos banginis. *Užkibęs už patyrusio diplomato kabliuko. Viešpatie, padėk nepaleist!* Taktaktaktak, pirštai į pirštus užbaigia maldą. Debiutuojantis poetas pakelia kompoto stiklinę, kad susidaužtų su Šv. Vergilijum.

Du vyrai sėdi terasoje ir akimis sekioja paslaptinę Gojaus žolės pjovimo roboto maršrutą. Bam – į pušį, bam – į tvorą, bam – į terasą. Šitas prietaisas bando pabėgti, o žolę pjauna netyčia.

– Ir tau taip bus, jei neturėsi gyvenime tikslų, – sekmadienį į svečius atvykęs Džonis bando būti jau ne tik verslo konsultantas, bet ir mentorius, padedantis marketingistui susidėlioti antrosios gyvenimo pusės prioritetus. Juolab kad Gojus pats pusiau juokais prasitarė turįs neraminantį klausimą: *Ko dar norėti sukūrus šeimą ir pasistačius?*

Šiaip tai jis ir pats tarsi žino. Dabar jam reiktų mėgautis ramybe ir lėtais rytais pušelių apsupty. Bet kaip mėgautis, kai net sekmadieniais negalima išsimiegoti?